

POSTANOWIENIE

19 grudnia 2024 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Mariusz Łodko

na posiedzeniu niejawnym 19 grudnia 2024 r. w Warszawie
w sprawie z powództwa G.T.
przeciwko [...] spółce akcyjnej w W.
o ustalenie i zapłatę,
na skutek skargi kasacyjnej [...] spółki akcyjnej w W.
od wyroku Sądu Apelacyjnego w Gdańsku
z 20 lutego 2023 r., I ACa 1374/22,

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania;**
- 2. zasądza od [...] spółki akcyjnej w W. na rzecz G.T. 5 400 złotych tytułem zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego wraz z odsetkami w wysokości odsetek ustawowych za opóźnienie za czas po upływie tygodnia od dnia doręczenia pozwanemu odpisu niniejszego postanowienia.**

(M.M.)

UZASADNIENIE

Pozwany [...] spółka akcyjna w W. wniósł skargę kasacyjną od wyroku Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z 20 lutego 2023 r. Wniosek o jej przyjęcie do rozpoznania uzasadnił potrzebą wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów (art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c.), tj.: art. 69 ust. 1 pr.bank., art. 385¹ § 1 i 2 k.c. w zw. z art. 6 ust. 1 dyrektywy 93/13, art. 385¹ § 1 k.c. i art. 3 ust. 1 dyrektywy 93/13, w zakresie

wyjaśnienia: 1) czy w świetle prawidłowej wykładni art. 69 ust. 1 pr.bank., umowa kredytu wyrażonego w walucie CHF, w której zastrzeżono na rzecz kredytobiorcy możliwość wypłaty i spłaty kredytu w walucie kredytowania (CHF) z jednoczesnym umożliwieniem mu wypłaty i spłaty kredytu w innej walucie niż waluta produktu kredytowego, jest umową kredytu czysto walutowego niezależnie od tego, czy kredytobiorca skorzysta z opcji wypłaty i spłaty kredytu w walucie rodzimej, czy też faktyczna wypłata i spłata kredytu w walucie innej niż waluta kredytowania przekreśla walutowy charakter takiej umowy i nadaje jej automatycznie charakter umowy kredytu denominowanego?; 2) czy w świetle prawidłowej wykładni art. 385¹ § 1 i 2 k.c. w zw. z art. 6 ust. 1 dyrektywy 93/13 możliwe jest dalsze wykonywanie umowy kredytu w CHF, w której już od momentu jej zawarcia zastrzeżona jest możliwość spłaty rat kapitałowo-odsetkowych bezpośrednio w walucie CHF i wypłaty kredytu w tej walucie, po wyeliminowaniu z niej, uznanych za abuzywne, klauzul przeliczeniowych: bez wypełnienia powstałej w ten sposób luki w umowie, z zachowaniem pozostałych postanowień umownych; poprzez wypełnienie powstałej w ten sposób luki w umowie zastosowaniem art. 358 k.c.; poprzez wypełnienie powstałej w ten sposób luki w umowie zastosowaniem art. 56 k.c. w zw. z art. 41 ustawy z 28 kwietnia 1936 r. – Prawo wekslowe; czy też prawidłowa wykładnia art. 385¹ § 1 w zw. z § 2 k.c. w zw. z art. 6 ust. 1 dyrektywy 93/13 prowadzi do wniosku, że eliminacja klauzul przeliczeniowych z umowy kredytu frankowego winna prowadzić do upadku (nieważności) całej umowy kredytu, z uwagi na brak możliwości dalszego jej wykonywania?; 3) czy w świetle prawidłowej wykładni art. 385¹ § 1 i 2 k.c. w zw. z art. 6 ust. 1 dyrektywy 93/13 dla ustalenia skutków abuzywności postanowień umownych istotne (decydujące) znaczenie ma wola konsumenta, którego oświadczenie w tym przedmiocie ma także decydujące znaczenie dla kierunku rozstrzygnięcia sądu?; 4) czy klauzule przeliczeniowe, których zastosowanie zgodnie z umową nie jest obligatoryjne dla kredytobiorców (z uwagi na zastrzeżoną w umowie możliwość spłaty rat kapitałowo-odsetkowych i wypłaty kredytu bezpośrednio w walucie kredytowania – CHF), mogą być uznane za naruszające interesy konsumentów i jako takie za abuzywne na gruncie art. 385¹ § 1 k.c. oraz art. 3 ust. 1 dyrektywy 93/13, czy też prawidłowa wykładnia wskazanych artykułów wyłącza możliwość powoływania się na abuzywność tego

typu fakultatywnych dla konsumenta postanowień, a w dalszej kolejności na nieważność umowy z tej przyczyny, z uwagi na brak obligatoryjnego związania konsumenta treścią danego warunku umownego i brak obligatoryjnego obciążenia go klauzulą przeliczeniową?

W odpowiedzi na skargę kasacyjną powód wniósł o wydanie postanowienia odmawiającego przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, ewentualnie o jej oddalenie oraz o zasądzenie kosztów postępowania kasacyjnego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Powołanie się na przyczynę kasacyjną z art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c. wymaga wskazania przepisu prawa, którego wykładnia budzi wątpliwości, określenia zakresu koniecznej wykładni, a jeżeli podstawą wniosku w tym zakresie jest twierdzenie o występujących w orzecznictwie sądowym rozbieżnościach wynikających z dokonywania przez sądy różnej wykładni przepisu, konieczne jest wskazanie rozbieżnych orzeczeń, dokonanie ich analizy i wykazanie, że rozbieżność wynika z różnej wykładni przepisu (zob. postanowienia SN: z 15 października 2002 r., II CZ 02/02; z 28 marca 2007 r., II CSK 84/07; z 11 stycznia 2008 r., I UK 283/07; z 15 kwietnia 2021 r., IV CSK 617/20).

Skarga kasacyjna powyższych kryteriów nie spełnia. Fakt istnienia rozbieżności w orzecznictwie w opisanym zakresie skarżący upatruje w tym, że kwestia skutków abuzywności postanowień umownych ma być przedmiotem uchwały całej Izby Cywilnej Sądu Najwyższego. Sąd Najwyższy w uchwale całej Izby Cywilnej z 25 kwietnia 2024 r., III CZP 25/22 (OSNC 2024, nr 12, poz. 118), mającej moc zasady prawnej, rozstrzygnął wątpliwości skarżącego, zatem nie ma interesu publicznego, uzasadniającego przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania.

Sąd Najwyższy w uchwale całej Izby Cywilnej z 25 kwietnia 2024 r., III CZP 25/22, przyjął, że w razie niemożliwości ustalenia wiążącego strony kursu waluty obcej w umowie kredytu indeksowanego lub denominowanego umowa nie wiąże także w pozostałym zakresie. Stanowisko to odzwierciedla dominujący w orzecznictwie Sądu Najwyższego pogląd, że w przypadku umowy kredytu denominowanego kursem CHF, po wyeliminowaniu z niej klauzul przeliczeniowych,

nie jest możliwe utrzymanie takiej umowy w mocy ani jako umowy kredytu walutowego w CHF (zob. wyrok SN z 13 maja 2022 r., II CSKP 405/22), ani jako umowy, w której kwota kredytu wyrażona byłaby w złotych polskich (zob. wyrok SN z 13 maja 2022 r., II CSKP 293/22). Eliminacja klauzuli przeliczeniowej w takiej umowie sprawia, iż nie wiadomo, jaką kwotę powinien wypłacić bank, skoro w umowie kwota kredytu określona jest w CHF, ale wypłata następuje w złotówkach, według kursu arbitralnie ustalanego przez bank. Oznacza to, że brakuje niezbędnego elementu konstrukcyjnego stosunku prawnego i niemożliwe jest jego uzupełnienie. Nie jest również możliwe uznanie, że tego rodzaju kredyt należy od początku traktować jak kredyt walutowy, którego przedmiot stanowiła ustalona kwota w walucie obcej. Przyjęcie takiego założenia byłoby sprzeczne z umową, w której wyraźnie przewidziano wypłatę kwoty kredytu w złotych. Co więcej, uznanie kredytu za walutowy oznaczałoby, że brak wypłaty w walucie obcej jest równoznaczny z brakiem wypłaty kwoty kredytu w ogóle, natomiast faktycznie spełnione świadczenie banku w złotych musi zostać uznane za nienależne.

Przyjmowany w judykaturze skutek w postaci upadku umowy kredytu w związku ze stwierdzeniem abuzywności klauzul składających się na mechanizm indeksacji odnosi się także do takich umów, w których zobowiązanie opiewało na walutę obcą, a wypłata kredytu mogła nastąpić i nastąpiła w złotych polskich. W sytuacji, w której konsument ubiegał się o kredyt wskazując jego kwotę w złotych, i w takiej też walucie doszło do wypłaty kredytu, utrzymanie tego rodzaju umowy w mocy przy założeniu jej dalszego wykonywania wyłącznie w walucie obcej zniekształcałoby wolę stron ukierunkowaną od początku na wypłatę kredytu w walucie krajowej i jego opcjonalną obsługę w tej walucie. Działanie takie w istocie odpowiadałoby zatem uzupełnieniu umowy treścią niezgodną przez strony (zob. wyroki SN z 13 maja 2022 r., II CSKP 405/22; z 15 września 2023 r., II CSKP 1356/22, i z 29 listopada 2023 r., II CSKP 1461/22, a także postanowienia SN z 16 listopada 2022 r., I CSK 2237/22, z 30 czerwca 2023 r., i I CSK 3468/22 oraz powołane tam orzecznictwo).

Sąd Najwyższy w uchwale całej Izby Cywilnej z 25 kwietnia 2024 r., III CZP 25/22, wyjaśnił też, że w razie uznania, iż postanowienie umowy kredytu indeksowanego lub denominowanego odnoszące się do sposobu określania kursu

waluty obcej stanowi niedozwolone postanowienie umowne i nie jest wiążące, w obowiązującym stanie prawnym nie można przyjąć, że miejsce tego postanowienia zajmuje inny sposób określenia kursu waluty obcej wynikający z przepisów prawa lub zwyczajów. Skutkiem niemożności ustalenia wiążącego strony kursu waluty obcej w umowie kredytu indeksowanego lub denominowanego jest niezwiązanie stron umową także w pozostałym zakresie. Utrwalone zostały zatem dotychczasowe poglądy orzecznicze, że wyeliminowanie abuzywnych klauzul przeliczeniowych nie prowadzi do utrzymania w mocy umowy kredytu indeksowanego kursem CHF jako kredytu złotowego oprocentowanego według stawki LIBOR (zob. wyroki SN: z 17 marca 2022 r., II CSKP 474/22; z 13 kwietnia 2022 r., II CSKP 15/22; z 26 kwietnia 2022 r., II CSKP 550/22; z 30 maja 2023 r., II CSKP 1536/22). Niemożliwe jest także zastosowanie stawki referencyjnej WIBOR (zob. wyrok SN z 8 listopada 2022 r., II CSKP 1153/22 i postanowienia SN: z 27 kwietnia 2023 r., I CSK 2707/22; z 2 czerwca 2023 r., I CSK 4115/22, i z 18 sierpnia 2023 r., I CSK 4216/22). Czy też, że niedopuszczalne jest zastosowanie art. 358 § 2 k.c. w celu uzupełnienia umowy kredytowej po wyeliminowaniu klauzul abuzywnych (zob. m.in. wyroki SN: z 8 listopada 2022 r., II CSKP 1153/22 i 31 stycznia 2023 r., II CSKP 941/22; postanowienie Sądu Najwyższego z 26 lutego 2024 r., I CSK 6543/22). Nie jest również możliwe wypełnienie powstałych w umowie luk po usunięciu z niej abuzywnej klauzuli waloryzacyjnej przez odwołanie się do art. 56 k.c., art. 65 k.c., art. 354 k.c. czy przepisów prawa wekslowego (zob. wyroki SN: z 14 czerwca 2023 r., II CSKP 254/22; z 18 kwietnia 2023 r., II CSKP 1511/22, i z 4 czerwca 2024 r., II CSKP 1213/22).

Z powyższych względów, Sąd Najwyższy na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c. odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania nie znajdując również okoliczności, które w ramach przedsądu jest obowiązany brać pod uwagę z urzędu, w szczególności nieważności postępowania (art. 398⁹ § 1 pkt 3 k.p.c.).

O kosztach postępowania kasacyjnego Sąd Najwyższy orzekł na podstawie art. 98 § 1 i 1¹ w zw. z art. 108 § 1 k.p.c. oraz § 2 pkt 7 w zw. z § 10 ust. 4 pkt rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych

(M.K.)

[a.]